

2012. évi emberi jogi jelentés

Országjelentések az emberi jogok tiszteletben tartásáról – 2012

<http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2012/index.htm>

Kiadta az Amerikai Egyesült Államok Külügyminisztériuma (Bureau of Democracy, Human Rights and Labor)

2013. április 19.

Bevezető

Ez a jelentés az emberi jogok 2012. évi helyzetét értékeli a világban. Két évvel azután, hogy a tunéziai és egyiptomi tiltakozásokkal kezdetét vette az arab ébredés, a régió és más területek országai még mindig nyugtalanító és kiszámíthatatlan változásokkal küszködnek. Az egyes országok belpolitikai és társadalmi dinamikája eltérő, azonban a méltóság elérésére, a jobb gazdasági lehetőségekre, valamint az ország politikai jövőjében való részvételre irányuló törekvések az egész régióban jelentős hajtóerőt jelentenek az emberek számára.

A tavalyi évben számos biztató példát láthattunk a demokratikus változásokra, amelyek a vezetők és a polgárok idealizmusának és bátorságának köszönhetően valósulhattak meg. Tunézia elnöke és Líbia igazságügy-minisztere nagy tapasztalatra tettek szert az emberi jogok támogatása terén. Grúziában parlamenti választásokat tartottak, amelyek eredményeként békés hatalomátvétel ment végbe, ami meglehetősen ritka a posztszovjet köztársaságokban. Ezenkívül 2012-ben drámai előrelépésnek lehettünk tanúi, amikor a burmai kormány elkezdte felszámolni a több évtizede tartó önkényuralmat.

Az arab tavasz első napjai által ébresztett remények szertefoszlottak a részleges és vitatott átalakulások rideg valóságában, melyet a következő tényezők határoztak meg: a Bassár el-Aszad által Szíriában, saját népével szemben alkalmazott kegyetlen bánásmód; a jemeni, bahreini és iraki közösségek közötti feszültségek és politikai erőszak; valamint a fenntartható demokrácia előtt Egyiptomban és Líbiában fennálló súlyos akadályok. A világnak új kihívásokkal kell szembenéznie, ahogy számos említett országban a demokratikus átalakulásra irányuló társadalmi igény egyre inkább szembemegy az elavult gazdasági és politikai struktúrákkal.

Az immár harminchat éve minden évben közzétett jelentés azt tükrözi, hogy Amerika fontosnak tartja az emberi jogok védelmét és támogatását egész világon. Saját erőnk és jólétünk biztosítása is könnyebb feladat egy békés világban, amelyben a kormányok védelmezik a minden embert születésénél fogva megillető jogokat és szabadságokat. Ahogy Obama elnök második beiktatási beszédében mondta, „egyéni szabadságunk szétválaszthatatlanul összefonódik a Földön élő minden ember szabadságával”.

Ha megvizsgáljuk, milyen volt a helyzet 2012-ben a világ különböző országaiban az emberi jogok szempontjából, az alábbi öt fejleményt kell kiemelnünk:

- a civil aktivitás tere világszerte szűkül;
- a Közel-Keleten folyamatos harc dúl a demokratikus átalakulásért;
- a burmai kormány lépéseket tett a demokrácia irányába és a civil társadalom felé is nyitottabbá vált;
- az információs és kommunikációs technológiák alapvetően megváltoztatták a helyzetet, miközben a hagyományos média és a véleménynyilvánítás szabadságának elnyomása fokozódott; és
- továbbra is jellemző a veszélyeztetett csoportok tagjainak kirekesztése és az ellenük irányuló erőszak.

A civil aktivitás tere világszerte szűkül

A civil társadalom a demokratikus társadalmak éltető eleme. Az országok sikere vagy kudarca népük és vezetőik választásain múlik – függetlenül attól, hogy egy minisztérium, egy vállalat, egy független szervezet vagy egy civil szervezet vezetőiről beszélünk. Ha az embereknek lehetőségük van arra,

hogyan összegyűljenek, megosszák egymással nézeteiket és előterjessék javaslataikat, azzal ösztönzik és támogatják kormányukat a fejlődés és a jólét megteremtése és fenntartása érdekében. Az országok erősebbek, ha a társadalom különböző elemei együtt munkálkodnak a köz érdekében, és ha a kormányzati döntéshozatal tartalmas és konstruktív vitán alapul. Azok a kormányzatok, amelyek örömmel látják és támogatják a civil társadalmi aktivitást, stabilabbak és rugalmasabbak, az érintett társadalmak pedig gyarapodnak; a civil társadalommal szembeni kormányzati fellépések a hatalmon lévők gyengeségére és törekenységére utalnak, és azokra a társadalmakra jellemzőek, amelyekben a kormányzat elfojtja a gazdasági és társadalmi fejlődést. Sajnos úgy tűnik, egyes kormányok a korlátozó taktikákat tanulják el a többiektől, néhány esetben pedig a regionális hatalmak negatív, ám annál meggyőzőbb példát statuálnak a szomszédos kormányoknak.

2012-ben a civil társadalom egyre nagyobb ellenszélbe került, mivel a kormányok továbbra is elfojtották, illetve támadták azokat az eszközöket, amelyek segítségével az egyének szervezkedhetnek, gyülekezhetnek és jobb teljesítményt követelhetnek a vezetőiktől. Irántól Venezueláig számos országban volt jellemző a civil társadalommal szembeni fellépés, melynek eszközei a véleménynyilvánítás szabadságát, a gyülekezési és az egyesülési jogot, valamint a vallásszabadságot fenyegető vagy akadályozó új jogszabályok; fokozott korlátozások a külföldi finanszírozású szervezetekkel szemben; továbbá a politikai, emberi jogi és munkajogi aktivisták meggyilkolása, zaklatása vagy letartóztatása.

Oroszország is számos olyan intézkedést alkalmazott, amelyek korlátozzák a civil szervezetek tevékenységét és a polgári szabadságjogokat. Ezek közé tartoztak a civil szervezeteket – különösen a nemzetközi finanszírozásúakat – korlátozó jogszabályok; az engedély nélküli tüntetésekért kiszabható bírságot jelentősen megemelő jogszabály; a rágalmozást rekriminalizáló jogszabály; egy olyan jogszabály, amely korlátozza az internet szabadságát azzal, hogy lehetővé teszi a hatóságok számára bizonyos weboldalak bírói határozat nélküli blokkolását; valamint a büntető törvénykönyv módosításai, amelyek jelentősen kibővítik az állam elleni bűncselekmények körét.

Az egyiptomi kormány 2011 végén fellépett a belföldi és a nemzetközi civil szervezetekkel szemben, melynek során számos demokráciapárti és emberi jogi csoportnál tartottak razzitát, köztük a washingtoni székhelyű Országos Demokrata Intézetnél (National Democratic Institute) és a Nemzetközi Republikánus Intézetnél (International Republican Institute) is. A kormány azzal vádolt meg polgárokat és külföldi alkalmazottakat, hogy „engedély nélküli szervezeteket működtetnek” és „engedély nélkül vesznek át külföldi pénzeket”, majd többhónapos utazási tilalmat rendelt el a civil szervezetek ott élő külföldi dolgozóival szemben. 2012 során negyvenhárom személynek zajlott a tárgyalása. Az eljárást folyamatos csúszás jellemezte, a kormány pedig továbbra is rendkívül nehézkes bejegyzési eljárással igyekezett megakadályozni a hazai és a külföldi civil szervezetek által az országban végzett munkát.

Bangladesben a független szakszervezeteknek még mindig jelentős akadályokkal kellett szembenéznük a bejegyzés és a szervezeti tevékenységek megvalósítása terén. Ezenkívül részben abból adódóan, hogy a kormányzat nem fordított figyelmet a biztonságos munkahelyi körülményekre vonatkozó követelményekre, több halálos kimenetelű tüzeset is történt a ruhagyárakban, például a Tazreen gyárban decemberben kiütött tragikus tüzesetben 114 dolgozó vesztette életét.

Kínában a kormány olyan széles körű bejegyzési követelményeket írt elő, amelyek gyakorlatilag megakadályozták a független politikai, emberi jogi, vallási, lelkiismereti, munkaügyi és más olyan szervezetek létrehozását, amelyek a kormány szerint alááshatják hatalmát. A kormány növekvő erőfeszítéseket tett a politikai aktivisták és a közérdekű ügyekkel foglalkozó ügyvédek elhallgattatására, és a független vélemények kimondását megakadályozandó olyan törvényen kívüli intézkedésekhez folyamodott, mint például az erőszakos körülmények közötti eltűnés, a házi őrizet sajátos kínai formája (ún. „soft detention”) és a szigorú házi őrizet.

Vannak azonban biztató jelek is. Decemberben az afganisztáni parlament alsóháza elfogadta a társadalmi szervezetekről szóló törvény módosítását. Számos egyéb változás mellett az új törvény megszünteti azokat a korlátozásokat, amelyek akadályozták azt, hogy a társadalmi szervezetek külföldről anyagi támogatást kapjanak. Mongóliában a közhasznú tevékenységekről szóló törvénytervezet rendelkezik egy állami alapítvány létrehozásáról, melynek feladata a civil társadalom támogatása. A kormány ezenkívül olyan jogszabályokat is tervez, amelyek lehetővé teszik bizonyos szolgáltatások kiszervezését civil szervezetekhez. Amennyiben elfogadják őket, ezek a jogszabályok

új belföldi pénzforrásokat fognak biztosítani a civil társadalom számára, egyúttal biztosítják majd az állami támogatások elosztásának átláthatóságát és az ezzel kapcsolatos felelősségre vonhatóságot.

Folyamatos harc a demokratikus átalakulásért a Közel-Keleten és Észak-Afrikában

A Közel-Keleten zajló átalakulások legalább olyan mélyrehatók és szükségszerűek, mint azok a változások, amelyek két évtizeddel ezelőtt söpörtek végig Latin-Amerikán, Európán és Eurázián. A fejlődés egyenlőtlen a régióban, és a kihívások rendkívül nagyok – mindössze két éve zajlik a folyamat, amely várhatóan hosszú lesz és nehézségekkel teli. Az évtizedek óta elfojtott viták és viszályok most törnek felszínre. Első alkalommal vonnak felelősségre intézményeket. A fiatalok türelmetlenül várják a reformokat és az eredményeket. A polgárok és a kormányok a demokrácia alapvető szabályairól tárgyalnak.

Azokban az országokban, amelyekből az arab tavasz útnak indult, 2012-ben a tiltakozó mozgalmak politikává történő nehézkes átalakulásának lehettünk tanúi, majd a népakarat letérését célzó uralkodó rendszerek által megvalósított brutális elnyomásnak, végül pedig láthattuk azokat az elkerülhetetlen kihívásokat, amelyek együtt járnak a demokratikus törekvések megvalósításával. Míg néhány esetben biztató demokratikus áttörésekre került sor, más országokban megtépázódott a civil társadalom védelme, terjedt a nőekkel szembeni erőszak, a vallási kisebbségekkel szembeni erőszak és fokozódott a kirekesztés, valamint szaporodtak az emberi jogi jogsértések, különösen Szíriában. A régió valamennyi nemzete a saját útját fogja követni, azon kormányzatok számára viszont, amelyek nem reagálnak népük elvárásaira, problémás lesz a status quo fenntartása.

Szíriában az Aszad-rezsim továbbra is kegyetlenül bánt az emberekkel. A kormány sűrűn hajtott végre rendőrségi és katonai műveleteket békés civilekkel szemben, ideértve a gyászmenetek, az élelmiszerért sorban állók, az iskolák, az imahelyek és a kórházak megtámadását, és továbbra is válogatás nélkül alkalmazott aránytalan és halálos kimenetelű erőt a szíriai lakosság terrorizálására, hogy az embereket engedelmességre kényszerítse. A nemi erőszak széles körben elterjedt. Az ENSZ szerint hozzávetőleg 70 ezer ember veszítette életét a szíriai válság kezdete óta, és 2011 nyara és 2012 júliusa között kb. ezerről átlagban több mint ötezerre nőtt a havi halálesetek száma.

Az iráni kormány – amellett, hogy támogatta az Aszad-rezsimet és a határain túl működő terrorszervezeteket – továbbra is súlyosan korlátozta saját polgárainak jogait. A kormány politikai indokból erőszakos és elnyomó cselekményeket követett el, melyek célpontjai újságírók, diákok, jogászok, művészek, nők, nemzetiségi és vallási aktivisták, illetve azok családtagjai voltak. A civil szervezetek beszámolóí szerint a kormány 2012-ben összesen 523 személyt végeztetett ki. A tárgyalások gyakran titokban zajlottak, vagy a vádlottak az eljárások során nem élhettek a tisztességes eljáráshoz való jogukkal. A politikai vagy emberi jogokkal kapcsolatos tevékenység miatt őrizetbe vett személyek ellen gyakran a *moharebeh* volt a vád, ami az „istennel szembeni ellenségeskedés” homályos és túlságosan tág vádjának felel meg, és amelyért halálbüntetés jár. A kormány új, széles körű korlátozásokat vezetett be a nők által végzett tevékenységek, valamint oktatásuk és foglalkoztatásuk tekintetében.

Bahrein 2012 végén még mindig válaszút előtt állt. A kormány lépéseket tett a Bahreini Független Vizsgálóbizottság (Bahrain Independent Commission of Inquiry – BICI) jelentésében szereplő ajánlások megvalósítása érdekében. A legfontosabb, a bahreini társadalom alapvető egyenlőtlenségeivel kapcsolatos ajánlások azonban év végéig nem valósultak meg, a vallási feszültségek pedig fokozódtak.

Egyiptomban a civil szervezetekkel szembeni szigorú intézkedések mellett 2012-ben gyakoribbá vált a nőekkel szembeni nemi erőszak, a biztonsági erők nem tudták megvédeni a kopt keresztényeket több erőszakos esemény során, az elkövetők közül sokan büntetlenek maradtak, és fokozódott a politikai polarizáció. Ez utóbbi tendencia az elnök azon erőfeszítéseit támogató, valamint ellenző széles körű tüntetésekhez vezetett, amelyekkel ideiglenesen ki kívánta vonni intézkedéseit a bírói felülvizsgálat köréből, és meg akarta gyorsítani a vitatott új alkotmány hatálybaléptetését, amelyet egy sietősen megrendezett decemberi népszavazáson fogadtak el.

Pozitív fejlemény, hogy 2012-ben a líbiaiak és az egyiptomiak évtizedek óta először vettek részt tényleges választási lehetőséget biztosító, hiteles választásokon. Tunézia kitarzott több olyan

történelmi jelentőségű eredmény mellett, amelyet 2011-ben értek el a fenntartható demokrácia felé vezető úton, az Alkotmányozó Nemzetgyűlés pedig nyílt és demokratikus alkotmányozó eljárást folytatott le. Líbia újonnan megválasztott kormánya eközben azért küzdött, hogy ellenőrzése alá vonja a helyi milíciákat és a szélsőségesek által véghezvitt erőszakos cselekményeket, amelyek szeptemberben négy amerikai állampolgár, köztük az Egyesült Államok nagykövetének életét követelték Bengáziban.

Az elsöprő változás, amelyet egyetlen tunéziai gyümölcsárús csalódottsága indított el 2010 végén, különböző eredményeket hoz majd az elkövetkező évtizedekben. A régió demokratikus átmenete nem lesz kitérőktől mentes, és számítanunk kell visszaesésekre is. Fontos viszont, hogy ezeket a változásokat egy átfogóbb, történelmi szemlélet keretében elemezzük, és hogy szilárdan elkötelezzük magunkat amellett, hogy együttműködünk a régió nemzeteivel egy szabad, demokratikus, befogadó és stabil társadalom felépítésére való törekvésük során.

A Burmában megkezdődött demokratikus átmenet

Az Egyesült Államok 2012-ben folytatott kitaró diplomáciai tevékenysége nyomán, melynek csúcspontja egy elnöki látogatás volt, Burma újabb jelentős lépéseket tett a demokráciába való történelmi átmenet irányába. Első lépésként januárban szabadon engedtek több mint 300 politikai foglyot. 2011 óta a kormány több mint 700 politikai foglyot bocsátott szabadon, akik közül többen már több mint egy évtizede börtönben voltak. Áprilisban Burma alapvetően átlátható és demokratikus időközi parlamenti választásokat rendezett, amelyen az Ang Szán Szu Csí által vezetett Nemzeti Liga a Demokráciáért párt a 45 elérhető helyből 43-at elnyert, Ang Szán Szu Csít pedig beválasztották a parlamentbe. A választások mellett a burmai kormány bővítette a civil társadalom lehetőségeit azáltal, hogy enyhített a sajtócenzúrán, és lehetővé tette a szakszervezetek alakítását és bejegyzését.

Burma átalakulása azonban még nem teljes. Az ország tekintélyelvű rendszerének számos eleme – az elnyomó törvények, a mindenütt jelenlévő biztonsági apparátus, a korrupt bírói testület, a vallásszabadságra vonatkozó korlátozások és a katonaság domináns szerepe – lényegében érintetlen maradt. Jelentős erőfeszítésekre van szükség annak biztosítása érdekében, hogy a 2015. évi országos választások szabadon és tisztességesen menjenek végbe. A nemzetiségek közötti erőszak legalább 100 életet követelt, és júniusban és októberben tízezreket kényszerített otthonuk elhagyására Rakhine államban, Kachin államban pedig folytatódott a fegyveres konfliktus. Sürgősen meg kell szüntetni a manipulatív, tekintélyelvű uralom által több évtized alatt elmélyített megosztottságot, és fel kell építeni egy pluralista, demokratikus társadalmat, amely békésen feloldja az ellentéteket. A Burmában tartózkodó személyek emberi jogainak védelme érdekében kormányzati intézkedésekre lesz szükség, valamint arra, hogy a befolyásos vallási, politikai és közösségi szereplők tényleges vezetőként végezzék tevékenységüket. Továbbra is jelen van az emberkereskedelem – különösen a nőkkel és lányokkal való kereskedelem –, és gyakori a hátrányos megkülönböztetés az etnikai kisebbségekkel és a hontalan személyekkel szemben. A gyerekkatonák toborzása sem szűnt meg, jóllehet a kormány az ENSZ égisze alatt aláírt egy akcióttervet ezzel kapcsolatban. A kényszmunka alkalmazása is jellemző volt, amely gyerekeket is érintett.

A tartósan fennálló kihívásoktól függetlenül Burma fejlődése a burmai nép többéves kemény munkájának köszönhető, illetve az Egyesült Államok és a nemzetközi közösség által a reformok érdekében gyakorolt kitaró nyomás eredménye. Ez a haladás jól mutatja, hogy milyen nagy hatása lehet a burmai polgárok egyetemes jogokkal kapcsolatos, régóta elnyomott igényeinek támogatása melletti elköteleződésnek. Burma jövőjét végső soron a burmai nép határozza meg, ám ha a demokratikus átalakulás sikeres lesz, és teljes egészében végbemegy, az példaként szolgálhat más zárt társadalmak számára is.

A véleménynyilvánítás szabadsága – beleértve a médiában történő véleménynyilvánítást is – és az internet szabadsága

A fenntartható demokrácia többet jelent a pusztá választásoknál. Ahogy Obama elnök az Egyesült Nemzetek előtt szeptemberben kijelentette, a valódi demokrácia „azon múlik, hogy a polgárok szabadon kinyilváníthatják-e véleményüket, és hogy félelem nélkül gyülekezhetnek-e, valamint a jogállamiság és a tisztességes eljárás elvén, amely minden ember jogainak garanciáját jelenti”. A

demokrácia ezen elemei – különösen a véleménynyilvánítás szabadsága – 2012-ben a világ számos országában súlyos fenyegetésnek voltak kitéve.

Ugyanakkor az információkhoz való egyszerűbb hozzáférés és az újfajta kommunikációs eszközök használata alapjaiban változtatta meg a helyzetet, különösen azokban a zárt társadalmakban, ahol korlátozzák a békés gyülekezés és egyesülés alapvető jogait. A Koreai Népi Demokratikus Köztársaságban például a kormány igyekezett minden információforrást ellenőrzése alá vonni, azonban az észak-koreaiak vállalják a büntetés kockázatát az illegális rádiók, mobiltelefonok és más olyan multimédiás eszközök beszerzése érdekében, amelyekkel jobban tudnak kommunikálni egymással, illetve korlátozott mértékben a külvilággal.

Ha elérhető, a közösségi média felerősíti az egyes emberek hangját, és lehetővé teszi az átlagpolgár számára a jogsértések felderítését, közös akciók szervezését, a felelősségre vonás követelését, illetve a tisztelet és a tolerancia melletti kiállást. Például a Fülöp-szigeteken az aktivisták a közösségi oldalakon és egyéb fórumokon gyűltek össze, hogy tiltakozásukat fejezzék ki egy a számítógépes bűnözésről szóló törvénnyel szemben, amely lehetővé tette azon személyek megbírságolását vagy bebörtönzését, akiket becsületsértő internetes hozzászólások elkövetésében találtak bűnösnek, ideértve a közösségi oldalakon tett megjegyzéseket is. A tiltakozásokat követően a Legfelsőbb Bíróság felfüggesztette a törvény végrehajtását. Az ilyen megmozdulások lehetővé teszik szabad és nyílt párbeszéd kezdemenyvezését azokról a kérdésekről, amelyek az adott közösségben foglalkoztatják az embereket, emellett lehetőségeket és ötleteket kínálnak a kormányoknak a reformokkal kapcsolatban. A média korlátozás nélküli tudósítása – annak új formáit is ideértve – soha nem volt még ilyen fontos a demokratikus társadalmak működésének fenntartásához.

2012 rendkívül nehéz év volt a hagyományos média számára. Az Újságíró-védelmi Bizottság (Committee to Protect Journalists – CPJ) jelentése szerint 2011 óta 53-mal nőtt a bebörtönzött újságírók száma; jelenleg 232 újságíró van börtönben, ami a legmagasabb szám azóta, hogy 1990-ben a CPJ elkezdte dokumentálni ezeket az adatokat. Nemzetközi emberi jogi szervezetek adatai szerint Törökországban raboskodik a legtöbb riporter: itt legalább 49 újságírót tartanak fogva a tevékenységük miatt. A Nemzetközi Sajtóintézet (International Press Institute – IPI) információi szerint 2012-ben 133 újságírót gyilkoltak meg munkájuk teljesítése közben vagy azzal összefüggésben. 1997 óta – amikor az IPI elkezdte vezetni a nyilvántartást – ez az év követelte a legtöbb újságíró áldozatot. Ezenkívül több kormány is elfogadott olyan jogszabályokat, illetve úgy alakította a jogi környezetet, hogy elfojtsa a kritikákat és az eltérő véleményeket, valamint súlyos adóterhekkel és díjakkal sújtotta a független médiát.

Ecuadorban például Correa elnök a sajtót a „legnagyobb ellenségének” nevezte, nyilvános megjelenéseit pedig arra használta, hogy személyes támadásokat indítson bizonyos újságírók ellen. Heti televízió- és rádióbeszédében Correa arra buzdította az állami tisztségviselőket és a magánszemélyeket, hogy pereljék be a médiát, aminek nyomán fokozódott annak öncenzúrája. Új törvények korlátozták a média lehetőségeit a választás közvetítésére, ideértve azt a rendelkezést is, amely szerint minden olyan közvetítés tiltott, amely közvetve vagy közvetlenül egy konkrét jelöltet, filozófiát vagy politikai nézetet támogat. A kormány állítólag az adó- és munkaügyi ellenőrzéseket is felhasználta több médium bezáratására, valamint azon cégek zaklatására, amelyek a kormánnyal szemben kritikát megfogalmazó beszámolókat jelentettek meg.

Más kormányok a terrorizmus vagy a szélsőségek elleni tevékenységüket használták ürügyként a véleménynyilvánítás szabadságának csorbítására. Etiópia kormánya a terrorizmus elleni jogszabályokra hivatkozva perelt be újságírókat. Például a bíróság a 2011-ben őrizetbe vett Woubishet Taye, Reyot Alemu és Eskinder Nega újságírókat, valamint hat másik újságírót/bloggert (akiknek a tárgyalását távollétükben tartották meg) különálló ügyekben bűnösnek találta a terrorizmus elleni jogszabály alapján. Az év során a bíróságok összesen 31 főt ítélték el a terrorizmus elleni jogszabályra hivatkozva, köztük újságírókat, az ellenzék tagjait és aktivistákat. 2012 végén a kazahsztáni bíróságok egy homályosan meghatározott, a „társadalmi viszálykeltés” elleni jogszabályt alkalmaztak több médiacsoport betiltására.

Néhány országban a kormány új törvényekkel, valamint a bloggerek és az online aktivisták zaklatásával igyekezett korlátozni az internet szabadságát, és letartóztatásokat eszközölt akár egyetlen Twitter-bejegyzésben vagy sms-ben tett békés véleménynyilvánítás miatt is. Vietnamban a hatóságok egyre több olyan másként gondolkodó személyt vettek őrizetbe és börtönöztek be, akik az

internetet használták arra, hogy bírálják a kormányt, és hogy közvéleményük az emberi jogokkal és a politikai pluralizmussal kapcsolatos elképzeléseiket. 2012-ben legalább 14 aktivistát ítéltek el és sújtottak hosszú börtönbüntetéssel. Kuvaitban a hatóságok több tucat polgár ellen indítottak eljárást arra hivatkozva, hogy azok Twitter-fiókjukban rágalmazták az emírt; egyiküket júniusban öt év szabadságvesztésre ítélték. Az Egyesült Arab Emírségekben egy új számítógépes bűnözés elleni jogszabály olyan rendelkezéseket tartalmaz, amelyek megerősítik, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága tekintetében fennálló túlzott korlátozások az online kommunikációra is érvényesek, beleértve a közösségi médiát is.

A veszélyeztetett csoportok tagjainak kirekesztése

A demokráciában minden embert megilletnek az egyetemes jogok és a védelem annak érdekében, hogy részt vehessen a közösség gazdasági és politikai életében. A kereskedelem akkor virágzik, az instabilitás akkor csökken, a nemzetek pedig akkor emelkednek fel, ha az egész társadalom hozzájárulására építhetnek. Azonban túl sok az olyan hely, ahol a kormányok továbbra is üldözik a vallási és etnikai kisebbségek tagjait; a nőket; a leszbikusokat, melegeket, biszexuálisokat és transzneműeket (LMBT); a fogyatékosokkal élőket; a migránsokat; és más veszélyeztetett csoportok tagjait, ideértve a törzsi közösségeket is, illetve lehetővé teszik az említett személyek üldözését.

Kína folytatta az elnyomás politikáját az ujjur és a tibeti népcsoporttal szemben, ennek keretében hivatalosan korlátozta a véleménynyilvánítás szabadságát, a vallásszabadságot, az egyesülési szabadságot és a szabad mozgást. A két közösség tagjai csak rendkívüli nehézségek árán juthattak útlevelel, amivel gyakorlatilag korlátozták a lehetőségüket, hogy külföldre utazzanak. Ezenkívül a tibeti és az ujjur területeken fokozottan jellemző volt a telefonos és az internetes kommunikáció állami megfigyelése és adott esetben megszakítása. Az emberi jogi visszaélések száma olyan jelentősebb események idején volt a legmagasabb, mint a külföldi hivatalos személyek látogatásai vagy a kiemelt évfordulók, valamint a novemberben tartott 18. pártkongresszust megelőző időszak.

2012-ben az antiszemitizmus továbbra is komoly problémát jelentett a Közel-Kelet, Európa és Latin-Amerika több országában. Közel-keleti vallási és politikai vezetők nyilvánosan antiszemita kijelentéseket tettek, Egyiptomban pedig Murszi elnököt azért bírálták, mert Mansourában imádkozás közben „áment” mondott az imám következő kijelentése után: „Ó, Allah, segíts legyőznünk a hitetleneket! Ó, Allah, pusztítsd el a zsidókat és támogatóikat!” Magyarországon és Görögországban továbbra is rendelkeznek parlamenti helyekkel nyíltan antiszemita és idegengyűlölő politikai pártok. E pártok képviselői nyilvános viták során antiszemita megjegyzéseket tettek, például a magyar parlamentben elhangzott egy felhívás, hogy hozzanak létre egy listát a zsidó kormányzati tisztviselőkről (amit a kormány azonnal elítélt), a görög parlamentben felolvastak a „Cion bölcseinek jegyzőkönyveiből”, valamint az októberi ukrainai választások előtti időszakban egyes politikai pártok antiszemita és szélsőséges megjegyzéseket tettek. Ugyanezen politikai pártok közül több is egyértelműen érintett volt a roma közösségekkel és a bevándorlókkal – különösen a muzulmán országokból érkezőkkel – szembeni politikai támadásokban. Venezuelában számos antiszemita kijelentés kapcsolódott a kormányzathoz. Ezenkívül időnként az állami irányítás alatt álló médiában is elhangzottak antiszemita kijelentések, olyanok is, amelyek címzettjei a politikai ellenfelek voltak.

A világ számos országában továbbra is bűncselekmény az azonos neműek közötti, kölcsönös beleegyezésen alapuló szexuális kapcsolat, és a leszbikusok, melegek, biszexuálisok és transzneműek (LMBT személyek) még mindig széles körben ki vannak téve a diszkriminációnak és az erőszaknak. Ugandában a homoszexualitás elleni törvénytervezetben a kiszabható büntetések a „homoszexualitás” miatti szabadságvesztéstől (ahol a homoszexualitás körébe bizonyos meghatározott cselekmények vagy „kapcsolódó bűncselekmények” tartoznak) a halálbüntetésig terjednek azon személyek esetében, akiket már kétszer elítéltek „homoszexualitás” miatt. 2012 végén a törvényjavaslat a parlament előtt volt, és néhány helyi vallási vezető annak elfogadására sürgette a parlamentet.

A fogyatékkal élőknek szintén további kihívásokkal kellett szembenézniük 2012-ben, különösen azért, mert számos országban nincsenek diszkrimináció elleni törvények, így a fogyatékkal élők kiszorulnak az iskolákból, egyes munkahelyekről, a tömegközlekedésből, a választásokból, az egészségügyi ellátásból és a középületekből. Azokban az országokban, ahol léteznek ilyen jellegű törvények, azok sok esetben nem megfelelőek, vagy nem érvényesítik őket, ami végül ugyanoda vezet.

A migráns munkavállalóknak a világ minden részén foglalkoztatási és társadalmi hátrányos megkülönböztetéssel, a megfelelő jogi védelem hiányával és munkahelyi zaklatással kell szembenéznük, valamint bizonyos esetekben kiemelten veszélyeztetettek az illegális munkaerő-kereskedelem terén, ideértve a kényszermunkát is. Különösen a belföldi migráns munkavállalókról mondható el, hogy munkájukkal kapcsolatban nem nagyon rendelkeznek nemzetközileg elismert jogokkal, és gyakran nem képesek megszabadulni veszélyes helyzetükből, illetve jogi segítséget vagy jogorvoslatot kérni.

A nők és a lányok 2012-ben folyamatosan erőszaknak és diszkriminációnak voltak kitéve, amit olykor az állam is támogatott. A Kongói Demokratikus Köztársaság keleti részén, különösen Észak-Kivu, Dél-Kivu és Orientale tartományokban a nemzetbiztonsági erők, valamint a lázadó és milicista csoportok nagy számban erőszakoltak meg nőket és lányokat, néhány esetben csoportosan. A szíriai konfliktus során rendkívül súlyos problémát jelentett a nemi erőszak. Bár Afganisztánban az év során kis mértékben javult a helyzet, az ország még mindig nagyon veszélyes a nők, valamint más veszélyeztetett csoportok tagjai számára. Az erőszak továbbra is fenyegetést jelent az utóbbi tíz évben az emberi jogok biztosításával és a civil társadalom térnyerésével kapcsolatban elért vívmányokra nézve. A közéletben aktív szerepet betöltő nők a Talibán és más felkelő csoportok céltábláivá váltak mind Afganisztánban, mind Pakisztánban; például a 14 éves Malala Juszfuzait októberben fejbelttek azért, mert kiállt a pakisztáni lányok azon joga mellett, hogy iskolába járhassanak.

Az emberi jogok tiszteletben tartásáról szóló 2012. évi országjelentések 199 különálló jelentésben több száz egyéb ügy mellett a fenti eseteket is tárgyalják. Az alábbiakban régióként rendszerezve egyes országokra vonatkozó rövid leírások találhatók, amelyekben azoknak az országoknak az emberi jogokkal kapcsolatos fejleményeit emeltük ki, amelyek különös érdeklődésre tarthatnak számot a globális szintén.

Kiemelt beszámolók 2012

Afrika

A **Kongói Demokratikus Köztársaság** keleti részén zajló konfliktus – amelyet csak súlyosbított a nemzetbiztonsági erők feletti gyenge polgári ellenőrzés, a hiteles kormányzás hiánya, a folyamatos büntetlenség, a fegyveres csoportok külső támogatása és ebből eredően újabb fegyveres csoportok megjelenése – jelentős visszaélésekkel járt, így törvénytelen gyilkosságokkal, eltűnésekkel, kínzással, nemi erőszakkal, valamint önkényes letartóztatásokkal és fogva tartással. A lázadó militáns csoportok – amelyek közül néhány jelentős külső támogatást kapott – kihasználták a belső konfliktusokat, és erőszakos visszaéléseket követtek el polgári személyekkel szemben, különösen Észak-Kivu, Dél-Kivu és Orientale tartományokban. A visszaélések között említhetők a törvénytelen gyilkosságok, az eltűnések, a kínzás, a gyerekkatonák toborzása és bevetése, valamint a nemi alapon elkövetett erőszak, ideértve a csoportos nemi erőszakot is. Annak ellenére, hogy tapasztalható némi javulás, az emberi jogi jogsértések miatti büntetlenség súlyos probléma maradt mind a biztonsági szolgálatoknál, mind a kormányzat egyéb részeiben. A jogsértő esetek túlnyomó többségében a hatóságok nem emeltek vádat, illetve nem szabtak ki büntetést.

Márciusban és áprilisban fegyveres csoportok ragadták magukhoz az ellenőrzést **Mali** északi része felett. A becslések szerint ennek következtében mintegy 500 ezer ember kényszerült otthona elhagyására, sokan Mali déli részébe vagy a szomszédos országokba menekültek. Március 22-én a fegyveres erők megdöntötték Amadou Toumani Toure elnök polgári kormányát. A katonák súlyos emberi jogi jogsértéseket követtek el, ideértve az önkényes letartóztatásokat és fogva tartást, veréseket és kínzásokat. Lázadó csoportok, az al-Káidához kapcsolódó terroristák és más iszlamista katonai csoportok északon további visszaéléseket követtek el, ideértve a nemi erőszakot, a rögtönítélő eljárás alapján foganatosított kivégzéseket, a gyerekkatonák alkalmazását, a feltételezett tolvajok kezének és lábfejének levágását, az újságírók megfélemlítését és a műemlékek lerombolását.

Nigéria folytatta a küzdelmet azokkal a súlyos visszaélésekkel szemben, amelyeket a Boko Haram néven ismert szélsőséges militáns szektának tulajdonítanak. A szóban forgó visszaélések között országszerte megvalósított gyilkosságok, robbantások, emberrablások és egyéb támadások említhetők, melyek számos halálesetet és sérülést, valamint vagyontárgyak széles körű pusztulását okozták. A szekta vállalta a felelősséget a Kanóban január 20-án több célpont ellen elkövetett, összehangolt támadásokért; a Kadunában és Josban április 8-án templomokban elkövetett öngyilkos merényletekért; a *This Day* újság irodájánál Abujában és Kadunában április 26-án elkövetett öngyilkos merényletekért; brit, olasz és német túsok elrablásáért és meggyilkolásáért; több templom, rendőrőrs, bank és egyéb polgári célpont felrobbantásáért Bauchi, Jos és Kaduna államokban; valamint állami, vallási és ismert személyeknek az év során elkövetett meggyilkolásáért. A Boko Harammal szembeni harcok során a biztonsági erők szintén elkövettek súlyos emberi jogi jogsértéseket, ideértve a törvényellenes gyilkosságokat, kínzást, nemi erőszakot és önkényes fogva tartást. A felelősségre vonás elmaradása a kormányzat valamennyi szintjén általánosan jellemző volt, így a rendőrség és a biztonsági erők körében is.

A **Dél-Szudánról** szóló jelentés a Föld legújabb országában uralkodó rendkívül nehéz emberi jogi helyzetről számol be. A súlyos esetek között említhetők a biztonsági erők által elkövetett visszaélések, az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés hiánya, valamint ide tartoznak a konfliktussal kapcsolatos jogsértések is, úgy mint a polgári személyek kitelepítése a szudáni és a dél-szudáni erők, valamint a lázadó militáns csoportok és az etnikai közösségek közötti összecsapások miatt. A kormányzat csak elvétve büntette meg azokat a katonai vagy civil tisztségviselőket, akik jogsértést követtek el, a felelősségre vonás hiánya az egész országban kiemelkedő problémát jelentett. A kormány korlátozta a civil szervezetek tagjainak mozgását; arra is volt példa, hogy megtámadták, illetve zaklatták valamely civil szervezet dolgozóit. A hatóságok emberi jogi csoportok és politikai pártok tagjait, valamint újságírókat is megfélemlítettek és őrizetbe vettek. December 5-én a közismert újságírót, Isaiah Diing Abraham Chan Awuolt (írói álnevéen Isaiah Abrahamot) agyonlőtték jubai otthonában. Így ő lett az első újságíró, akit Dél-Szudánban meggyilkoltak azóta, hogy az 2011-ben elnyerte a függetlenségét.

Szudánban folytatódott a kormányzati és a lázadó erők között Darfúr, Kék Nílus és Dél-Kordofán tagállamokban zajló konfliktus, melynek során valamennyi részt vevő fél súlyos emberi jogi

visszaéléseket követett el. A becslések szerint 1637 embert öltek meg Darfúrban az év során. Dél-Kordofán és Kék Nílus tagállamokban folytatódtak a heves harcok a Szudáni Fegyveres Erők (Sudanese Armed Forces – SAF) és a Szudáni Népi Felszabadító Mozgalom északi szárnya (Sudan People's Liberation Movement-North – SPLM-N) között. A harcok, a bizonytalanság, a bürokratikus akadályok, valamint a kormányzat és a lázadók által bevezetett korlátozások miatt a békefenntartók és a humanitárius dolgozók egyre kevésbé tudták megközelíteni a konfliktustól sújtott területeket. A megközelíthetlenség és a kormányzati megtorlástól való félelem miatt csökkent az emberi jogi jogsértésekről, különösen a nemi erőszakról és más hasonló nemi alapon elkövetett erőszakról tett jelentések száma. A júniusi és júliusi kormányellenes tiltakozások után ismét keményen felléptek a politikai pártokkal és a civil társadalommal szemben. A biztonsági erők megfélemlítették az emberi jogi csoportokat, újságírókat, vallási kisebbségeket, civil szervezeteket és politikai pártokat, a polgárokkal szemben pedig gyakran alkalmazták az önkényes letartóztatás, fogva tartás és kínzás eszközeit.

Kelet-Ázsia és a csendes-óceáni térség

Kínában 2012-ben tovább romlott az emberi jogok helyzete. Az emberi jogokkal kapcsolatos problémák között említhetők az emberi jogi aktivistákkal szembeni intézkedések, egyre durvább elnyomás a tibeti és ujgur nemzetiségi területeken, fokozott törekvés az internetes véleménynyilvánítás cenzúrázására, valamint a civil társadalom működését súlyosan korlátozó intézkedések. Azoknak a személyeknek és azon csoportok tagjainak, akiket, illetve amelyeket a hatóságok politikailag érzékenynek találtak, továbbra is szigorúan korlátozták a gyülekezési, vallásgyakorlási és utazási szabadságát. Fokozódtak az egyes politikai aktivisták és közérdekű ügyekkel foglalkozó ügyvédek elhallgattatására tett törekvések, és a hatóságok körében továbbra is jellemző volt a jogsértő intézkedések alkalmazása, ideértve az erőszakos körülmények közötti eltűnéseket, a házi őrizet sajátos kínai formáját („soft detention”) és a szigorú házi őrizetet, valamint a jogszabályok szisztematikus alkalmazását az eltérő vélemények elhallgattatására és az emberek (ideértve az érintettek rokonait és munkatársait is) megbüntetésére azért, mert megpróbálták gyakorolni a véleménynyilvánításhoz, a gyülekezéshez és az egyesüléshez való alapvető jogukat. Azoknak a közérdekű ügyekkel foglalkozó ügyvédi irodáknak, amelyek szenzitív ügyeket is elvállaltak, továbbra is zaklatással, az ügyvédek kamarából való kizárásával, valamint a bezáratással kellett számolniuk. A Tibeti Autonóm Területen a hatóságok fokozták az elnyomást és a vallásszabadsággal kapcsolatos korlátozásokat, valamint tovább nőtt azoknak a tibetieknek a száma, akik feláldozták magukat.

A Koreai Népi Demokratikus Köztársaságban még mindig nagyon rossz az emberi jogok helyzete. A disszidálók továbbra is törvénytelen gyilkosságokról, eltűnésekről, önkényes fogva tartásról, politikai foglyok letartóztatásáról és kínzásokról számoltak be. A bírói kar nem független, és nem garantálja a tisztességes tárgyalást és a jogszerű eljárást. A Koreai Népi Demokratikus Köztársaság kormánya továbbra is ellenőrzése alatt tartja a polgárok életének szinte minden területét, és nem biztosítja a véleménynyilvánítás szabadságát, a sajtószabadságot, a vallásszabadságot, valamint a gyülekezési és az egyesülési jogot. Továbbra is felszínre kerülnek olyan beszámolók, amelyek szerint a kormány súlyosan korlátozza a mozgásszabadságot és polgárait kényszermunkának veti alá. A kormány ezenkívül a politikai börtönötelepek hatalmas hálózatát tartja fenn, amelyekben szélsőséges és életveszélyes körülmények uralkodnak.

Vietnamban 2012-ben romlottak az emberi jogokkal kapcsolatos állapotok. A hatóságok korlátozták a véleménynyilvánítás szabadságát, az eltérő nézeteket valló személyeket homályos nemzetbiztonsági jogszabályok alapján bebörtönözték, megfélemlítették az aktivistákat és családjaikat, és figyelmen kívül hagyták a jogállamiság követelményét. A kormány folytatta a polgárok politikai jogainak korlátozását, különösen a kormány leváltására vonatkozó joguk tekintetében, és még inkább korlátozta a magánélethez való jogot és a véleménynyilvánítás szabadságát, a sajtószabadságot, valamint a gyülekezéshez, egyesüléshez és a szabad mozgáshoz való jogot. A kormány emellett tovább korlátozta e jogok interneten történő gyakorlását is, részt vett néhány fontosabb weboldal ellen intézett támadásban, valamint kémkedett az eltérő véleményt képviselő bloggerek után, megbírságot, őrizetbe vette és elítélte őket, köztük Le Quoc Quant, Nguyen Van Hait (Dieu Cayt), Ta Phong Tant, Pham Tran Hait (Anh Ba Saigont), Dinh Dang Dinht és másokat. A vallásszabadságot továbbra is következtelenül értelmelte és védelmezte a kormány, ami különösen nagy problémákat okozott a tartományok és a falvak szintjén. A kormány korlátozta a dolgozók egyesülési jogát azzal, hogy akadályozta képességüket a független szakszervezetek alakítására, illetve azokhoz való

csatlakozásra, valamint nem érvényesítette hatékonyan a biztonságos és egészséges munkakörülményekre vonatkozó elvárásokat.

Európa

A Belarusz Köztársaságban a hatalom még mindig az elnökségnél összpontosult; a szeptember 23-án tartott választások nem feleltek meg a nemzetközi elvárásoknak, és továbbra is súlyos probléma maradt, hogy a polgárok képtelenek a kormány leváltására. A kormány az év során több tucat embert tartott fogva politikai okokból. A hatóságok továbbra is gyakran követtek el súlyos emberi jogi jogsértéseket, ideértve a fogvatartottak és a tüntetők megverését vagy az aránytalan erőszak alkalmazását a békés demonstrálók felosztatására, és állítólag kínzást és durva bánásmódot alkalmaztak a nyomozások során, valamint a börtönökben. A kormány folytatta a polgárok magánélethez való jogának megsértését, és tovább korlátozta a polgári szabadságjogokat is, ideértve a szólás- és a sajtószabadságot, valamint a gyülekezés, az egyesülés, a vallás és a mozgás szabadságát. A hatóságok zaklatták az emberi jogi csoportokat, civil szervezeteket és politikai pártokat, sok esetben megtagadták azok bejegyzését, majd büntetőeljárással fenyegették őket a bejegyzés nélküli működés miatt. Hátrányos megkülönböztetés volt tapasztalható a fogyatékkal élő személyekkel, a romákkal, a szexuális kisebbségekkel, a HIV/AIDS-betegekkel, valamint azokkal a személyekkel szemben, akik a fehérorosz nyelvet kívánták használni. A hatóságok megfélemlítették a független szakszervezetek tagjait, és esetenként el is bocsátották őket, ezáltal súlyosan korlátozva a munkavállalók lehetőségét a szervezett érdekvédelemre; ugyanez volt a helyzet azokkal az ügyvédekkel, akik politikai bűncselekményekkel vádolt személyeket képviseltek, ezáltal csökkentve az érintettek esélyeit a tisztességes eljárásra.

Az **Oroszországról** szóló jelentés arról számol be, hogy súlyosan korlátozták a polgári szabadságjogokat, megsértették a belföldi választási eljárásokat, az ország több részében nem tartották tiszteletben a jogszerű eljárás és a jogállamiság elvét, az észak-kaukázusi régióban pedig folytatódott a különösen súlyos emberi jogi jogsértések. A parlament egy sor olyan intézkedést fogadott el, amelyek csorbították a polgári szabadságjogokat, ideértve a civil szervezeteket korlátozó jogszabályokat; a rágalmazást rekriminalizáló jogszabályt; egy olyan jogszabályt, amely korlátozza az internet szabadságát azzal, hogy lehetővé teszi a hatóságok számára bizonyos weboldalak bírói határozat nélküli blokkolását; valamint a büntető törvénykönyv módosításait, amelyek jelentősen kibővítik az állam elleni bűncselekmények körét. Továbbra is korlátozták a sajtószabadságot, a műsorsugárzó szervezetek többségét pedig vagy a kormány, vagy a kormány érdekkörébe tartozó vállalatok irányították. A hatóságok megtiltották több nyomtatott kiadvány árusítását, és nyomást gyakoroltak a szerkesztőségekre. Ezenkívül hazai és nemzetközi megfigyelők beszámolóit szerint az elnöki kampány elfogult volt az egyik jelölt irányában, a választás napját pedig eljárási szabálytalanságok fémjelezték. A 2011 decemberében tartott parlamenti választásokhoz hasonlóan most is beszámoltak olyan választási csalásokról, amelyek során egyes szavazókat több szavazóhelyre is elszállítottak, ezáltal többször szavazhattak; ezenkívül érkeztek beszámolók a politikai ellenzéket lejárató PR és rendészeti kampányról, valamint a választást megfigyelő csoportokra gyakorolt nyomásról. A 2012 októberében tartott területi választásokat is hivatali visszaélések jellemezték. A vallásszabadság korlátozása érdekében a kormány a szélsőségesség vádját használta fel vallási anyagok betiltására és bizonyos csoportok békés gyülekezési jogának korlátozására.

Az állampolgárok képessége a kormány leváltására **Ukrajnában** is központi kérdés volt 2012 folyamán. Az október 28-án tartott parlamenti választásokat a hazai és nemzetközi megfigyelők visszalépésként értékelték a nemrégiben rendezett egyéb országos választásokhoz képest. A választás nem volt sem tisztességes, sem átlátható. Széles körben jellemző volt a kormányzati forrásokkal való visszaélés, melynek célja a kormánypárti jelöltek támogatása volt; a hatóságok zaklatták az ellenzéki jelölteket, és igyekeztek megfélemlíteni őket; a választási bizottságokat manipulálták; és a szavazatszámolás során is rengeteg volt a csalás és a hamisítás. A korábbi állami tisztviselőkkel szemben indított szelektív eljárások még mindig szembetűnő emberi jogi problémát jelentettek; itt kell megemlíteni Julija Timosenko volt miniszterelnök és Jurij Lucenko volt belügyminiszter politikai indíttatású bebörtönzését, valamint a parlamenti választásokon jelöltként való indulásuk megtiltását. A kormány a korábbinál nagyobb nyomást gyakorolt a médiumokra, fokozottan igyekezett beavatkozni a tevékenységükbe, valamint tolerálta az újságírók ellen irányuló, egyre súlyosabb erőszakot.

Közel-Kelet

Bahreinben 2012-ben mindvégig folytatódtak a polgári tüntetések. Néhány tüntető halálos kimenetelű erőszakos cselekményeket követett el a biztonsági erők tagjaival szemben, melynek során rögtönzött robbanószerkezeteket, Molotov-koktélokot és más rögtönzött fegyvereket használtak. A biztonsági erők önkényesen letartóztattak és fogva tartottak tüntetőket. A beszámolók szerint a fogva tartás alatt kínzást alkalmaztak, és önkényes vagy törvénytelen gyilkosságokra is volt példa. Az ország tett néhány lépést a Bahreini Független Vizsgálóbizottság (BICI) egyes ajánlásainak megvalósítása érdekében, a kormány pedig eljárást indított néhány rendőr ellen, akik 2011 és 2012 folyamán részt vettek a jogsértések elkövetésében. A kormány jelentős erőfeszítéseket tett annak biztosítása érdekében, hogy a 2011 után elbocsátott több ezer dolgozó újra munkába állhasson. A véleménynyilvánítás szabadságát erősen korlátozta a megfélemlítés és a zaklatás, és egyes személyeket azzal a váddal tartóztattak le, hogy politikusokat és állami tisztviselőket rágalmaztak. Ugyanakkor jelentős probléma volt, hogy a politikai és emberi jogi aktivisták, egészségügyi dolgozók, tanárok és diákok tárgyalásain – melyek eredménye olykor súlyos börtönbüntetés volt – nem tartották be az eljárási szabályokat.

Június 17-én, egy általánosságban hitelesnek és tisztességesnek tartott választás eredményeként Mohamed Murszi lett **Egyiptom** első demokratikusan megválasztott elnöke, azonban Egyiptomnak továbbra is jelentős emberi jogi kihívásokkal kellett szembenéznie 2012-ben. Murszi elnök augusztus 12-én és november 22-én alkotmányos dekrétumot adott ki. Az augusztusi dekrétum hatályon kívül helyezte a Fegyveres Erők Legfelsőbb Tanácsának (Supreme Council of the Armed Forces – SCAF) június 18-i alkotmányos dekrétumát, amely általános végrehajtó és törvényhozó hatalmat biztosított neki, és átadta ezt a hatalmat Murszi elnöknek; a november 22-i dekrétum alapján a végrehajtó hatalom által hozott határozatok kikerültek a törvényességi felügyelet köréből. December 25-én – egy olyan gyorsított eljárást követően, amely korlátozta a politikai ellenzék és a vallási kisebbségek részvételét – a választópolgárok népszavazás keretében jóváhagytak egy új alkotmányt. Az új alkotmány kétes védelmet biztosít a vallásszabadság számára, és úgy tűnik, korlátozza az iszlám, a kereszténység és a zsidó vallás követőinek vallásgyakorláshoz való jogát. Az egyéb emberi jogi problémák között említhető a nők jogainak csorbítása, a kisebbségek tagjainak – ideértve a vallási kisebbségeket is – nem megfelelő védelme az erőszakkal szemben, és az elkövetők felelősségre vonásának elmulasztása. Az új alkotmány és az új kormány által korábban bevezetett törvények korlátozták a szólásszabadságot és az egyesülési jogot, továbbá az új kormány nem változtatta meg a templomépítésre vonatkozóan korábban megalkotott diszkriminatív jogszabályokat. A tüntetők, a „huligánok” és a biztonsági erők közötti nagyszabású összecsapások további haláleseteket eredményeztek, felelősségre vonások viszont nem nagyon történtek az elkövetett visszaélésekkel kapcsolatban. December 6-án a Muzulmán Testvériséghez kötődő személyek és a hatalmon lévő Szabadság és Igazság Párt megzavarta az elnöki palota előtt az elnök elleni tiltakozásként tartott ülésztrájkot, ami nagyjából 12 órányi erőszakos összecsapásba torkollott a demonstrálók és a „huligánok” között. Tíz ember életét veszítette, több tucat Murszi-ellenes demonstrálót pedig őrizetbe vettek és súlyosan bántalmaztak a média és a civil szervezetek beszámolóí szerint. A kormány eközben büntetőeljárást indított olyan személyek ellen, akik állítása szerint istenkáromlást követtek el vagy valamely vallást, állami szereplőt, illetve Mohamed prófétát becsmérelték, valamint olyan jogilag nehezen értelmezhető vádak alapján is eljárást indítottak egyes személyekkel szemben mint a „nemzeti egység megsértése”. A civil szervezetekről szóló, korlátozó jellegű törvény továbbra is akadályozta az egyesülési jogot.

Iránban még mindig nagyon rossz volt az emberi jogok helyzete 2012-ben. A kormány folytatta a civil társadalmat korlátozó politikáját, amely a 2009. évi elnökválasztás óta fokozatosan erősödik. Az év során a hatóságok számos újságíró, diákot, jogászt, művészt, valamint nemzetiségi és vallási aktivistát fogtak el. A bírói kar továbbra is súlyos ítéleteket hozott azokkal szemben, akik részt vettek az ellenzéki vagy reformpárti tüntetéseken. A kormány törvénytelen gyilkosságokat követett el, és kisebb szabálysértések miatti ítéletek nyomán is kivégzéseket fogatosított, amelyeket esetenként nyilvánosan vagy egyszerre több emberen hajtott végre. A polgároknak továbbra sincs lehetőségük arra, hogy tisztességes, szabad választások útján leváltsák a kormányt. A kormány súlyosan korlátozta a szólásszabadságot, a gyülekezési, az egyesülési és a vallásszabadságot, valamint a tartalmak blokkolásán vagy szűrésén keresztül jelentősen növelte a polgárok internetes tevékenységeinek ellenőrzését és megfigyelését, és számos internetfelhasználót vett őrizetbe az általuk az interneten közzétett tartalom miatt. A kormány által irányított biztonsági erők politikai

indíttatású erőszakos és elnyomó cselekményeket követtek el, ideértve a kínzást, a verést és a nemi erőszakot. Irán kormánya a határokon túl is igyekezett elősegíteni az erőszakos elnyomást azáltal, hogy továbbra is támogatta a szíriai kormány által saját népével szemben megvalósított brutális intézkedéseket.

Líbiában július 7-én történelmi jelentőségű választásokat tartottak, amelyet általánosságban tisztességesnek, a versenyszabályoknak megfelelőnek és átláthatónak minősítettek, és az Átmeneti Nemzeti Tanács békésen átadta a hatalmat a megválasztott országgyűlésnek. November 14-én új miniszterelnök került beiktatásra. Bár Kadhafi bukásával véget ért a szisztematikus, államilag támogatott emberi jogi jogsértések korszaka, a kiszámíthatatlan diktatúra több évtizedes hagyománya, a nem létező kormányzó intézmények, a széles körű katonai tevékenység és a nemzetközi elszigeteltség súlyosan gátolta a kormány törekvéseit a jogállamiság elvének érvényesítésére és a hatalom országszerte történő megszilárdítására. A széles körben elterjedt erőszak és gyilkosságok, melyeket állítólag a bosszú, a militáns alakulatokon belüli rivalizálás és a szélsőséges bevándorlók motiváltak, továbbra is komoly problémát jelentett. Az áldozatok túlnyomórészt líbiaiak voltak. Csak Bengáziban 21 hivatalban lévő és korábbi katonatisztet gyilkoltak meg; közülük sokan a Kadhafi-rezsimtől pártoltak át. A külföldi diplomaták és nemzetközi szervezetek ellen Nyugat-Líbiában intézett számos támadást követően szeptember 11-én terrortámadás érte a bengázi amerikai képviselőket, melyben életét veszítette négy amerikai állampolgár, köztük a nagykövet, Chris Stevens is.

Szíriában 2012-ben tovább romlott az emberi jogok helyzete. Az Aszad-rezsim továbbra is válogatás nélkül alkalmazott halálos áldozatokkal járó erőszakot a tiltakozások elfojtása és a szíriai nép engedelmességre kényszerítése érdekében, és az ország egész területén előfordultak a polgári lakosság ellen intézett katonai támadások. Például április közepétől kezdve a rezsim országszerte civileket támadott meg gyászmenetekben, élelmiszerért kígyózó sorokban, iskolákban, imahelyeken és kórházakban, arra hivatkozva, hogy ezek a helyek a lázadók menedékei. Az ENSZ becslése szerint közel 70 ezer ember vesztette életét azóta, hogy 2011 márciusában kezdetét vette a szíriai válság. Az ENSZ szerint hozzávetőleg 70 ezer ember vesztette életét a szíriai válság kezdete óta, és 2011 nyara és 2012 júliusa között kb. ezerről átlagban több mint ötezerre nőtt a havi halálesetek száma. A kormány nem biztosította a polgároknak a kormány békés leváltásának jogát, és a szólásszabadságot, a szabad mozgást, az egyesülési jogot és a jogi képviselőhöz, valamint az orvosi ellátáshoz való hozzáférés jogát is megtagadta tőlük. A kormányzati biztonsági erők, a kormánypárti katonai testületek és a rezsimellenes fegyveres csoportok egyaránt követtek el visszaéléseket, többek között emberrablásokat, fogva tartásokat, nemi erőszakot és kínzásokat, bár e visszaélések túlnyomó többségéért a szíriai kormány volt felelős.

Dél- és Közép-Ázsia

Afganisztánban 2012-ben is tombolt az erőszak, mely leginkább a nőket és a gyerekeket sújtotta. A súlyos emberi jogi problémák között említendőek azok a hihető vádak, amelyek szerint a nemzetbiztonsági erők törvénytelen gyilkosságokat és kínzásokat követtek el, valamint bántalmazták a fogvatartottakat. A Talibán és más felkelők rekordszámú polgári személyt öltek meg rögtönzött robbanóeszközökkel, autóba rejtett bombákkal és öngyilkos merényletekkel. A Talibán egyre nagyobb számban használt fel gyerekeket öngyilkos merényletek során, például a kabuli NATO komplexum ellen intézett szeptemberi támadást is egy gyermek követte el. A kormányellenes elemek szintén megfenyegettek, kiraboltak és megtámadtak falusiakat, külföldieket, állami tisztviselőket, egészségügyi dolgozókat és civil szervezetek által alkalmazott személyeket. Bár tapasztalható némi előrelépés, a nőkkel és a lányokkal szembeni erőszak és társadalmi megkülönböztetés továbbra is súlyos probléma maradt. Gyakran vettek őrizetbe nőket önkényesen olyan „erkölcs elleni bűncselekmények” miatt, mint például az otthonról való elszökés. A rendőrség sok esetben nem akadályozta meg az erőszakot, illetve nem reagált arra, egyes esetekben pedig őrizetbe vette azokat a nőket, akik a velük szemben elkövetett bűncselekmény – például nemi erőszak – miatt feljelentést tettek. A jogállamiság elvének mellőzése és az emberi jogi jogsértések miatti felelősségre vonás hiánya komoly probléma volt, a kormány pedig következetlenül járt el a hivatali visszaélésekkel kapcsolatban.

Kazahsztánban 2012-ben visszaesés volt tapasztalható a véleménynyilvánítás szabadságának terén, ideértve a média szabadságát is. A kormány az eszközök széles skáláját alkalmazta annak érdekében, hogy nyomást gyakoroljon a médiára, bizonyos ellenzéki csoportokra és a civil

szervezetekre, ezáltal korlátozva a véleménynyilvánítás szabadságát és a felsorolt csoportok működőképességét. A szóban forgó eszközök közé tartoztak a korlátozó jellegű jogszabályok, a rendőrségi zaklatások, az engedélyezésre vonatkozó szabályok, az internettel kapcsolatos korlátozások, valamint büntető- és közigazgatási eljárások indítása. Az újságírók, médiaorgánumok, egyes ellenzéki csoportok és civil szervezetek elleni bírósági eljárások nyomán – ideértve az állami tisztviselők által kezdeményezett rágalalmazási pereket is – olyan környezet jött létre, amelyben általánosan elterjedt az öncenzúra.

Pakisztánban a 2012. év legsúlyosabb emberi jogi problémái közé a törvénytelen gyilkosságok, az erőszakos körülmények közötti eltűnések és a kínzások tartoztak. Továbbra is jellemző volt a vallásszabadság megsértése, és folytatódott a vallási kisebbségekhez tartozó személyek hátrányos megkülönböztetése. A militáns szervezetek és más nem kormányzati szereplők által elkövetett erőszakos cselekmények, visszaélések és vallási intolerancia eredményeként az ország egyes részeiben teret nyert a törvénytelen kultúrája, különösen Balohisztánban, Szindben, Kiber Paktunkvában és a szövetségi ellenőrzés alatt álló törzsi területeken. Az, hogy nem tartóztatták le az erőszakos cselekmények elkövetőit, illetve nem indítottak eljárást ellenük, csak tovább erősítette azt a meggyőződést, hogy büntetlenül lehet ilyen tevékenységeket elkövetni. A korrupció általános volt a kormányon és a rendvédelmi erőknél belül, és a kormány csak kisebb erőfeszítéseket tett a probléma felszámolása érdekében. Továbbra is súlyos problémát jelentett a nemi erőszak, a családon belüli erőszak, a szexuális zaklatás, a „becsületbeli” bűncselekmények és egyéb ártalmas hagyományok – ideértve a savval elkövetett erőszakos cselekményeket és a kényszerházasságokat is –, valamint a nővel szembeni hátrányos megkülönböztetés. A gyermekek bántalmazása és üzletszerű szexuális kizsákmányolása folytatódott, és a széles körben elterjedt emberkereskedelem – ideértve a kényszermunkát és a rabszolgamunkát is – komoly probléma volt.

Srí Lanka kormánya tovább szilárdította hatalmát 2012-ben. Jelentős emberi jogi jogsértések történtek az év során, a kormány pedig alig tett valamit a tamil kisebbséggel való megbékélés érdekében. A 18. alkotmánymódosítás felhatalmazása alapján az elnök ellenőrzést gyakorolt olyan, korábban független közintézmények munkatársainak kinevezése felett, amelyek a bírói testületet és a rendőrséget ellenőrzik, illetve az emberi jogok védelme felett őrködnek. A tisztességes nyilvános eljárás megtagadása továbbra is problémát jelentett, és az év folyamán a kormány lépéseket tett a Legfelsőbb Bíróság elnökével szembeni vádemelés érdekében. Év végén a Fellebbviteli Bíróság épp a bírói hatalmi ág parlamenti felügyeletének alkotmányosságával kapcsolatos előadások meghallgatására készült. A kormányhoz állítólag közel álló személyek civil szervezetek aktivistáit, újságírókat és a Tamil Eelam Felszabadító Tigrisei nevű csoport feltételezett szimpatizánsait támadták, illetve félemlítették meg. Továbbra is tűntek el személyek; a kormány több ezer olyan személlyel nem tudott elszámolni, akik az utóbbi években tűntek el. Még mindig súlyos probléma volt, hogy a különféle emberi jogi visszaélések – ideértve a rendőrség által elkövetett kínzást, a média és a bírói kar ellen intézett támadásokat, valamint a nemi erőszakot is – jellemzően büntetlenek maradtak. A biztonsági erők és a kormányhoz kötődő félkatonai csoportok törvénytelen gyilkosságokat követtek el a túlnyomórészt tamilok által lakott területeken. Folytatódott a tamil kisebbséggel szembeni hátrányos megkülönböztetés. Az emberi jogi jogsértések áldozatai között aránytalanul nagy a tamilok száma.

Üzbegisztánban a végrehajtó hatalmi ág – az elnök irányítása alatt – továbbra is uralta a politikai életet, és szinte teljes mértékben ellenőrzése alatt tartotta a kormányzat többi ágát. A biztonsági erők által elkövetett visszaélések és kínzások, a jogbiztonság és a jogszerű eljárás hiánya, valamint a vallásszabadságot érintő széles körű korlátozások egész évben folytatódtak. A szólásszabadság, a sajtószabadság, a gyülekezési és az egyesülési jog korlátozása még mindig súlyos probléma volt, ezenkívül folytatódott az államilag szervezett kényszermunka, amelyet a gyapotszedés során alkalmaztak. A kormány megtiltotta, hogy 2012-ben a gyapotbetakarítás során 15 évnél fiatalabb gyermekeket dolgoztassanak, és néhány kivétellel érvényesítette is ezt a tilalmat. Hiteles beszámolók alapján a gyermek kényszermunka többnyire 15-18 éves középiskolás diákokat érintett. Októberben több sajtótermék is beszámolt a 18 éves Navruz Islomov Kashkadaryo régióban bekövetkezett haláláról. A tudósítások szerint Islomovot rendőrök verték halálra, akik megállították, amikor távozni akart a gyapotmezőkről. A hatóságok megerősítették a halálesetet, azt azonban tagadták, hogy a rendőrség brutalitása lett volna annak oka. Márciusban Taskentben a bíróságok elítélték két független újságírót: Elena Bondart „gyűlöletkeltés”, Viktor Krymzalovot pedig „rágalmazás” miatt, olyan internetes publikációk nyomán, amelyeket a két szerző szerint nem ők írtak. A bíróságok 3750, illetve 1350 USD összegre bírságotlították meg a két újságírót. Független megfigyelők a jogszerű eljárás elvének

megsértését, valamint eljárási hiányosságokat észleltek Bondar tárgyalása során, aki miután további zaklatásoknak volt kitéve, júniusban elhagyta az országot. A hatóságok emberi jogi aktivistákat, újságírókat és más, a kormányt bíráló személyeket bántalmaztak, valamint vettek önkényesen őrizetbe, fogtak perbe és tartottak fogva politikai indokkal, aminek következtében három civil aktivista az év során elhagyta az országot.

A nyugati félteke

Kuba továbbra is egy tekintélyelvű rezsim irányítása alatt áll, amelyben a Kommunista Párt az egyetlen törvényesen létező párt, egyben a „társadalom és az állam legfőbb vezető ereje”. Év végén a kormány még mindig elutasítóan állt azokhoz a felhívásokhoz, amelyek annak a július 22-i autóbalesetnek a független kivizsgálását szorgalmazták, amelyben Oswaldo Paya, az ismert ellenzéki vezető életét veszítette. A hatóságok számos alkalommal sértették meg a magánélettel kapcsolatos jogokat, és jellemző volt a magánszemélyek közötti kommunikáció nyomon követése is. A kormány nem volt hajlandó elismerni a független emberi jogi csoportokat, és nem engedélyezte azok törvényes működését. Ezenkívül a kormány továbbra is súlyosan korlátozta a munkavállalók jogait, ideértve az egyesülési jogot is. A legtöbb emberi jogi visszaélés a kormány irányítása alatt megvalósított hivatalos cselekmény volt, így az elkövetőket nem büntették meg. A polgárok lehetősége a kormány leváltására korlátozott maradt, továbbá a kormány jelentősen korlátozta a szólás- és sajtószabadságot, a tudományos élet szabadságát, valamint az internethasználatot. 2012-ben rekordszintet értek el a politikai indíttatású, olykor erőszakos cselekményeket is magukban foglaló, rövid távú fogva tartások. A kormány fenyegetéssel, megfélemlítéssel, támadásokkal és zaklatással igyekezett akadályozni a szólásszabadságot és a békés gyülekezést. A kubai Emberi Jogi és Egyeztető Bizottság körülbelül 6600 rövid távú őrizetet dokumentált az év során, szemben a 2011-ben feljegyzett 4123 esettel. Év végén a kormány még mindig elutasítóan állt azokhoz a felhívásokhoz, amelyek annak a július 22-i autóbalesetnek a független kivizsgálását szorgalmazták, amelyben Oswaldo Paya, az ismert ellenzéki vezető életét veszítette. A hatóságok számos alkalommal sértették meg a magánélettel kapcsolatos jogokat, és jellemző volt a magánszemélyek közötti kommunikáció nyomon követése is. A kormány nem volt hajlandó elismerni a független emberi jogi csoportokat, és nem engedélyezte azok törvényes működését. Ezenkívül a kormány továbbra is súlyosan korlátozta a munkavállalók jogait, ideértve az egyesülési jogot is. A legtöbb emberi jogi visszaélés a kormány irányítása alatt megvalósított hivatalos cselekmény volt, így az elkövetőket nem büntették meg.

Hondurasban továbbra is gyenge volt az igazságszolgáltatási rendszer, a büntetlenség pedig még mindig komoly problémát jelentett. A rendőrség, a kormánytisztviselők és a biztonsági erők korábbi tagjai törvénytelen gyilkosságokat követtek el, a kormány azonban gondoskodott a jogsértéseket elkövető tisztségviselők vád alá helyezéséről és megbüntetéséről, valamint jelentős erőfeszítéseket tett azon intézményi reformok előmozdítása érdekében, amelyek megkönnyíthetik a felelősségre vonást. Érkeztek beszámolók mezőgazdasági munkások, báméskodók, biztonsági őrök és a biztonsági erők dolgozóinak a Bajo Aguan régióban a földvitákkal összefüggésben elkövetett meggyilkolásáról is. A börtönökben spártai – olykor életveszélyes – állapotok uralkodtak a túlszűfolttság, az erőszak és a börtönőrök által elkövetett visszaélések miatt. Február 14-én a Granja Penal de Comayagua börtönben (Comayagua megyében) kiütött tűz 361 rab életét követelte. Március 29-én 13 rab halt meg egy lázadásban a San Pedro Sula-i fegyházban.

Venezuela kormánya folytatta az igazságszolgáltatási rendszer átpolitizálását és a sajtószabadság, valamint a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozását. A kormány nem tartotta tiszteletben a bírói függetlenséget, és nem tette lehetővé, hogy a bírák a jog szerint járjanak el anélkül, hogy megtorlástól kelljen tartaniuk. A kormány a bírói testületen keresztül félemlítette meg és vonta szelektíven eljárás alá azokat a politikai, szakszervezeti, üzleti és civil vezetőket, akik bírálták a kormány politikáját és cselekedeteit. Az év folyamán a kormány magántulajdonban lévő tévécsatornákat, más sajtóorgánumokat és újságírókat zaklatott és fenyegetett meg magántulajdonuk lefoglalása, bírságok, célzott jogszabályok alkalmazása, illetve bűnügyi eljárások és vádemelés révén. Augusztus 10-én a Sajtó és Társadalom Intézet (IPYS) nevű civil szervezet arról számolt be, hogy Hugo Chavez korábbi elnök Venezuelai Egyesült Szocialista Pártjához kötődő személyek megtámadták a független Televen és Venevision televíziós hálózatok híradós stábját, amelyek a Tachira állambeli San Cristobalból közvetítették ellenzéki diákok tüntetéseit. A Televen beszámolója szerint a támadók megakadályozták felvételek készítését, és verbálisan bántalmazták a híradós stáb tagjait. A Venevision azt állította, hogy a támadók bántalmazták és megrugdosták az operatőrt, annak

asszisztensét és egy tudósítót. A kormányközeli médiában továbbra is antiszemita utalások voltak hallhatók.